

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiuntur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De vita, & honestate clericorum. Titulus I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

IOAN. HONORII AB AXEL
SUMMÆ DECRETALIVM.

LIBER TERTIVS.

De vita, & honestate clericorum.

Titulus I.

S V M M A R I A.

- 1 Clericorum appellatione qui veniant.
- 2 Clericatus probatur vere & presumptiue.
- 3 Clericorum continenter viuere debent, & incontinentis pœna.
- 4 A Crapula, & ebrietate abstinere, & ebrii pœna.
- 5 A Negotijs, personis, locis, ludis & vestibus in honestis.
- 6 Clericus aleator excluditur à beneficio obtinendo.
- 7 Clerici debent abstinere à negotijs, secularibus, & negociatoris pœna.
- 8 Non debent frequentare monasteria monialium.
- 9 Clericorum habitus consistit in tonsura & clerica & secularium in vestibus clericalibus extrinsecis & intrinsecis, monachorum in cuculla.
- 10 Tonsura quid est.
- 11 Clerica quid sit.
- 12 Clericus quilibet secularis an tonsatur de ferre tonsuram.
- 13 Clericalis vestis secularis est calaris.
- 14 Clerici seculares an omnes teneantur de ferre vestem clericalem, & pœna eam non deferrentium.
- 15 An perdant privilegium fori.

- 16 Clericorum ioculatorum & histrionum pœna.
- 17 Clericorum qui macellariorum & tabernariorum officium publice exercent pœna.

POST explicata officia Prælatorum, circa collationem Ordinum, negotia, & iudicia in lib. 1. & 2. præmittit in lib. 3. ante tractatus de rebus ad clericos, & ecclesias spectantibus titulum generalem, *De vita & honestate clericorum*, quia nemo recte monitoris suscipit perlonam, nisi qui actibus suis errata condemnat, *c. nemo si distinct.* & ille iudicat de alterius errore, qui non habet in seipso quod condemnet, *c. qui sine c. iudicet c. postulat* 3. *quæst.* 7. tum quia clerici in grauibus peccatis positi, dum suis premuntur, aliena non diluunt vitæ merito, sed ex officio; *c. sciscitantibus* 15. *quæst.* 8. *c. ipsi Sacerdotes, & c. neque* 1. *quæst.* 1. Cunctis enim liquet, quia cum is displicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus procul dubio ad deteriora prouocatur, *c. in grauibus* 3. *quæst.* 8. Appellatione ¶ clericorum largo sumpto vocabulo veniunt omnes, qui habent ordines in quacunq; dignitate sint aut ordine, etiam in prima tonsura, *c. clericum vers. fin. 72. dist. c. cleros* 21. *dist.*

21. dist. c. clericus, & c. duo sunt genera 12. quest. 1. cap. per exemptionem de priuileg. in 6. c. clericus hoc tit. c. cum contingas, de etat. qualit. & ord. praf. c. cum tibi, de verb. signif. & ibi Panorm. in c. bona el. 1. num. 2. de post. pralat. ideo priuilegium tributum clericis simpliciter conceditur omnibus etiam in dignitate ecclesiastica constitutis, & religiosis, qui nomine clericorum in fauorabilibus comprehenduntur, Paner. in c. cum tibi de verb. signif. & in c. 2. nu. 6. de cohabit. cleric. & mulier. & in c. 1. numer. 7. ne clericus vel monachi & c. Felin. in c. non dubium n. 1. de sent. excomm. & in c. licet in corrigendis numer. 8. & 9. de off. ordin. Sed in materia odiosa, & stricta significatione appellatione clericorum non comprehenduntur Episcopi, nec alij existentes in dignitate, nec etiam canonici Cathedralium Ecclesiarum, nec monachi, seu religiosi, c. quia periculosum de sent. excomm. in 6. c. sedes & ibi not. de rescript. Panor. in d. c. bona el. 1. num. 2. de postul. pral. & in d. c. 1. num. 7. ne clericus, vel monachi, & c. quia ubicunque species ponit aliquid ultra genus suum, appellatione generis non venit illa species, c. statutum de elect. in 6. Felin. in d. c. non dubium sub num. 1. Innoc. in d. c. sedes sub num. 2. Clericus ¶ probatur verè & præsumptiue, verè probari debet, quando agitur de beneficij adiudicatione alicui facienda tanquam clerico, quia iura mandant super ordinis collatione litteras fieri: c. fin. 71. dist. & dist. 73. per totam c. legum 2. quest. 1. Panorm. in c. quoniam contra num. 20. de probat. & ibi Can. Probatur autem solo sigillo Episcopi, c. extraneo 71. dist. l. si qua per calumniam in fin. C. de episc. & cler. c. inter quatuor, de cler. peregr. c. post cessionem de probat. Per testes, c. sua de cleric. peregr. imo per unicum testem, Mohed. decis. 32. de renunciat. Bald. in c. licet 1. sub num. 4. de test. & ibi Felin. in fin. & Can. las. in l. admonendi num. 98. in fin. ff. de iureiur. Per sufficientia indicia, & ido-

nea argumenta, c. inter quatuor, & ibi gloss. in verb. per argumenta Pan. num. 3. & Can. de cler. peregr. communem reputationem, Innoc. in c. innotuit num. 1. de eo, qui surr. ord. suscep. in possessorio, & petitorio, Paris. de resig. benef. lib. 4. quest. 2. num. 7. qui allegat decisiones Rota, ac in iudicio possessorio ex confessione partis; Crauert. conf. 93. num. 4. late Garz. de benef. part. 7. c. 1. d. 1. num. 138. vsque ad finem, Fallit in clericatu illegitimi, qui probari debet per litteras cum dispensatione, & non sufficit communis reputatio, aut possessio habitus clericalis: Mandos. designat grat. tit. prouisiones, vers. clericatus ill. g. inimi, attestans ita decisum in Rota Mascard. de probat. conclus. 302. c. clericatus an probetur & c. n. 18. & seq. vbi limitat. Præsumptiue probatur, quando clericus fuit in possessione beneficij per aliquot tempora, & vixit vt clericus, quia præsumptio est pro possessore nisi contrarium probetur. Rota decis. 8. de caus. possess. & propr. in antiq. gloss. in c. ex inuinatione in verb. clericus, de procurat. & ibi Can. Item possessor beneficij non plene probato titulo beneficij potest agere nomine sui beneficij pro pensione soluta prædecessoribus, & postmodum ei detracta, licet ipse non fuerit in possessione percipiendi eandem, Rot. decis. 9. de caus. poss. & propr. in antiq. Innoc. in cap. in litteris de restit. spol. Quando stat. de ordinatione facta etiam ab alieno Episcopo, ea præsumitur bene, & rite facta ex cumstantijs, Archid. in c. Lugdunens. numer. 3. 9. quest. 2. Lap. alleg. 138. num. 18. & 19.

Continenter ¶ & caste debent viuere clericus, quatenus in conspectu Omnipotentis Dei puro corde, ac mundo corpore valeant ministrare: cōprehensū in continentia vitio laborare suspendantur ab officio, & beneficio, c. vt clericor. h. t. vt quos ad vitæ decora domesticæ laudis exempla non reuocant, correctionis medicina compellat,

l. vnica c. de emend. propinq. c. cum in cunctis in fin. de elect. capit. docendus 62. distinct. si quis ex causa libidinis suspensus præsumpserit celebrare diuina, ecclesiasticis beneficiis spoliatur, & pro duplici culpa perpetuo deponitur, d. c. vt clericorum, vers. si quis igitur c. clerici c. latores de cler. excom. depos. Secundo debent à crapula, & ebrietate diligenter abstinere dist. 35 per tot. quia ebrietas & mentis inducit exitium, & libidinis prouocat incensum. In his culpabilis & monitus non desistens suspenditur ab officio, & beneficio, c. à crapula hoc tit. c. vnum horarium, vers. & quantum Apostolus, & ibi gl. in verb. ebrietas 25. dist. & Can. cap. fin. dist. 35. Tertio debent abstinere à negotiis, & personis, locis, ludis, vestibus inhonestis: d. cap. clericus hoc tit. c. 1. eodem in 6. c. huius igitur, & c. seq. 23. distinct. c. cum dignitates §. vestitu sess. 24. non possunt deferre anulos, nisi quibus competit ex officio dignitatis d. c. clericus, vers. fibulas. Clericus & aleator excluditur ab obtinendo beneficio, sed non ab obtento nisi sit incorrigibilis, c. inter dilectos, & ibi Panor. num. 6. de excess. prel. d. c. clericus, & ibi gloss. in verb. ad aleas, & Can. Quarto debent abstinere à negotiis & secularibus, & qui tertio monitus negotiationibus institerit, interim quoad facultates & bona perdit priuilegium clericale, & ita suspenditur priuilegium quoad tempus propter delictum, quia factio abijcit priuilegiū clericale, dum illis se implicat, c. fin. hoc tit. & ibi glo. fin. & Can. c. fornicari 88. dist. c. clericus 14. quest. 4. Negociator est, qui rem comparat vt integram, & immutatam vendendo lueretur, qui vero rem comparat, vt materia sibi sit inde aliquid operandi, non est negociator, c. eiciens vers. quicumque 88. distinct. Quinto non debent frequentare monasteria & monialium sine rationabili, & manifesta causa iure decretalium: d. c. monasteria hoc tit. & ibi

Summa in Decretales.

gl. & Can. Ex sanctione Concilij Tridentini sine causa necessaria, c. §. ingredi sess. 28. & clericus monitus non desistens deponitur. d. c. Monasteria, Concilium Tridentinum statuit, vt quæ alias à summis Pontificibus, & à sacris Concilijs de clericorum vita & honestate, cultu, doctrina retinenda salubriter fuerunt sancita, eadem in posterum sub eisdem pænis, vel maioribus arbitrio Ordinarij imponendis obseruentur, nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet suspendat, c. 1. sess. 22.

Habitus & clericorum consistit in tonsura & clerica, c. clericus vers. coronam & tonsuram, & si quis, & tribus cc. seqq. hoc tit. c. a. de cler. coniug. in 6. & secularium in vestibus clericalibus extrinsecis, & intrinsecis, quando intrinseca apparet, Franc. in cap. 1. sub numer. 1. & ibi Anchar. in 5. notab. ponderat Verbum, publice, & Can. de cler. Coniug. in 6. Clem. 2 hoc tit. c. si iudex Laicus §. idem esset censendus, de sent. excomm. in 6. & sic in clausis indumentis de super deferendis nimia breuitate, vel longitudine non notandis: d. c. clericus hoc tit. vers. clausula. d. c. si iudex Laicus §. idem esset censendus, de sent. ex. in 6. Bald. in l. si qua per calumniam nu. 3. C. de Episc. & cler. c. 1. de cler. coniug. in 6. Monachorum vero in cuculla, c. intelleximus de ar. & qualis. & c. Clem. 1. §. 1. de stat. Monach. nulla coloris habita ratione: c. fin. 20. qu. 1. Archid. in c. 2. sub num. 1. ne Clerici, vel Monach. in 6. Tonsura proprie & est illa abscissio capillorum, to quæ est in parte inferiori, vt aures pateant, c. pen. 23. distinct. sed clerica & est abscissio capillorum in parte superiori, & circuitus abscissionis illorum capillorum, vocatur corona, gloss. in c. 1. in vlt. nota. de cler. coniug. c. vnico eod. in 6. c. vnico de bigam. in 6. & ibi Can. Quilibet clericus secularis & beneficiatus, vel in sa-
cris existens tenetur de præcepto deferre tonsuram: c. Ioannes, & ibi post 2. Can. de cler.

Rry

coniug.

coniug. d. c. vnico eodem in 6. d. c. vnico de Bigam. in 6. & ibi Can. in minoribus ordinibus constitutus non habens beneficium non tenetur deferre tonsuram, c. fin. & ibi glo. 1. 50. dist. d. c. vnico de bigam. in 6. Ex decretis Concilij Tridentini, non gaudet priuilegio fori, nisi clericalem habitum & tonsuram deferens alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inseruiat, vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, seu vniuersitate de licentia episcopi versetur: c. nullus sess. 23. Vestis clericalis sæcularis ¶ est talaris, c. pen. 23. dist. ordi-
 13 ni, & dignitati clericali congruens, qua dependet ex ordinatione, & mandato ipsius episcopi, cap. nullus sess. 14. quia certa forma in iure non exprimitur clericis sæcularibus, sed quidam habitus, & quidam colores sunt interdicti, Pan. in c. 1. in 2. notab. de apost. Clem. 1. & ibi gloss. pen. in fin. de elect. Pan. in cap. transmissam. sub num. 2. in verb. habitu de elect. & ibi Can. recensiti in cap. pen. hoc tit. & in Clem. 2. eod. De cuculla Monachorum sub
 14 proprio titulo dicemus. Tenentur omnes ¶ Clerici sæculares etiam exempti deferre vestem clericalem, si in factis fuerint constituti, aut beneficia qualicumque Ecclesiastica obtinuerint, & ex constitutione Sixti V. in ordinis 30 part. 2. in illis vel ad ea ius habuerint sub pœna priuationis ipso facto, & si postquam ab episcopo suo etiam per edictum publicum moniti fuerint, habitum clericalem non detulerint per suspensionem ab ordinibus, ab officio, & beneficio, ac fructibus, redditibus, & prouentibus ipsorum beneficiorum, necnon, si semel correpti, de nouo in hoc deliquerint, etiam per priuationem beneficiorum, & officiorum huiusmodi coercere possunt, & debent, c. quia vero sess. 14. quod innouat, & ampliat Clem. quomam hoc tit. Præterea clericus dimittens habitum, & tonsuram in criminibus, siue enormita-

tibus deprehensus per censuram ecclesiasticam non liberatur, c. 1. de A; ost. id est, laicum deprehendentes, & percutientes non incidunt in canonem, siue excommunicationem, sed non perdit ¶ priuilegium fori, Panorm. in d. c. 1. in 2. lect. & num. 6. de Apost. si vero incedit, & viuit vt laicus, & tertio ab ordinatio monitus non respiscat, perdit priuilegia clericalia, & auctoritate iuris habetur pro degradato, c. in audientia c. contingit 2. de sent. excomm. quia cum monitus seipsum contempserit emendare, illius immunitatis effecti. ut extorris, quæ pro clericorum tutela, & laicorum violentia coercenda dignoscitur instituta, d. c. contingit 2. & ibi post glo. fin. & Can. si captus detineatur à iudice sæculari, cognitio an vestis sit clericalis spectat ad iudicem laicum, Guid. Pap. qu. 138. n. 2. & seqq. per c. si iudex laicus de sent. excomm. in 6. cognitio vero an sit clericus, ad iudicem Ecclesiasticum, c. si iudex laicus de ser. t. exco. m. in 6. Bald. in l. si qua per calumniam numer. 4. C. de Episc. & Cler. quia probatio tituli clericalis est quid spirituale, d. cap. si iudex laicus in fin. princip. & ibi Can. notant, sed probatio habitus est quid temporale, & prophanum, arg. c. ad nuptiarum, & ibi gl. & Can. de consec. dist. 1 Bald. in l. si qua per calumniam numer. 3. & 4. C. de Episc. & Cler. Eadem ratione clerici, qui ¶ se ioculatores, seu goliardos faciunt, aut 16 bufones, seu histriones, si per annum artem illam ignominiosam exercuerint, ipso iure; si autem tempore breuiori, & tertio moniti non respicerint, carent omni priuilegio clericali: c. vnico hoc tit. in 6. illi vero qui mactellatorum, aut ¶ tabernatorum officium 17 publice & personaliter exercent, si nominati & tertio moniti ab his non destiterint, aut ipsa exercenda reassumpserint, coniugati omnino, non coniugati in rebus, & si omnino incedant vt laici in personis, priuilegiis

privilegium clericale, quamdiu præmissis institerint, eo ipso amittunt, *Clem. 1. hoc tit. Capr. concl. 49. recensens plures casus, in quibus Clerici perdunt privilegia clericalia.*

De cohabitatione Clericorum, & mulierum.

Titulus II.

S V M M A R I A.

- 1 Clericus peccat mortaliter cohabitando cum quacunque muliere de qua potest esse rationalis suspicio.
- 2 Clericus potest cohabitare ascendentibus, descendentibus, & ex linea transversali mulieribus consanguineis vsque ad secundum gradum, vxoribus fratrum, vxoribus seruatorum.
- 3 Mulier delinquens cum clerico efficitur de foro ecclesiastico.
- 4 Clericorum concubinas tenentium poena.
- 5 Cuius sit cognitio.
- 6 Quid si beneficia aut pensiones non habeant.
- 7 Episcoporum concubinas tenentium poena.
- 8 A Clericis & presbyteris fornicarijs an licite diuina ministeria audiantur & recipiantur sacramenta.

COHABITATIO mulierum cum clericis reddit vitam clericorum aut inhonestam, aut suspectam, ideo post præcedentem titulum subiicitur hic titulus: nam clericus ꝑ peccat mortaliter cohabitando cum quacunque muliere, de qua potest esse rationalis suspicio, *c. 1. hoc tit. c. interdixit 32. dist. aut accedendo, vel frequentando domos quarumcumque mulierum suspectarum, cap. clericus solus cap. clerici cap. legitur, & c. in omnibus 8. c. dist. c. si quisquam hoc tit. sunt quædam de quibus rationalis suspicio ꝑ non habetur, vt ascendentes, descendentes, & in linea transversali consanguineæ ad secun-*

dum gradum, & ex affinitate vxores fratrum; c. fœminas *c. cum omnibus 81. dist. gl. in c. 1. in verb. canones, & ibi Can. hoc titulo. & in eis non requiritur senectus, Panorm. in c. à nobis in fin. h. t. quia fœdus naturale non permittit aliquid sæui criminis cum istis suspicari, c. à nobis hoc tit. l. cum qui C. de episc. & Cler. præterea vxores seruatorum, d. c. cum omnibus 81. dist. quæ tamen omnes, si suspectæ fuerint, non debent cum clericis remanere, cap. quorundam 34. dist. gloss. in c. 1. in verbo canones hoc titulo, Mulier delinquens cum ꝑ clerico subijcitur foro Ecclesiastico, vnde potest per iudicem ecclesiasticum puniri, quia committit quasi sacrilegium, c. eos, & ibi glo. 1. 32. dist. c. virginibus 27. q. 1. Panorm. in c. 2. num 5. hoc tit. per illum textum, tum quia concubinatus est crimen Ecclesiasticum, & secundum leges non est crimen, l. in concubinato ff. de concub. l. vnica C. eod. Panorm. in c. cum sit generale n. 25. de for. compet.*

Clerici ꝑ concubinas, aut alias maiores, 4 de quibus potest haberi suspicio in domo, vel extra detinentes, aut cum ijs vllam consuetudinem habentes pœnis à sacris canonibus, vel statutis ecclesiarum impositis puniuntur: *c. quam turpe sess. 25. datur ꝑ electio episcopo quam pœnam velit impone- re, Panorm. in c. 2. n. 7. hoc tit. quod si ab episcopo, ad quem infra scriptorum cognitio pertinet sine strepitu & c. & sola facti veritate inspecta, & non ad archidiaconos, aut alios inferiores, d. c. quam turpe s. nec quavis sess. 25. Semel non secundo, aut tertio moniti, vt Decretales requirunt, c. 2. c. si autem h. t. ab ijs se nõ abstinerint, tertia parte proventuum beneficiorum suorum quorumcumque, & pensionum ipso facto sunt priuati, quæ fabricæ, aut alteri pio loco arbitrio Episcopi applicetur. Si in delicto eodem cum eadem, vel alia fœmina perseuerantes secundo moniti*

R r r 2

adhuc